GRADSKA KNJIŽNICA „JURAJ ŠIŽGORIĆ" ŠIBENIK NAUČNI ODSJEK

Poštarina plaćena

POJEDINI BROJ 1.50 D

Tribuna

„TRIBUNA" poludnevnik
UPRAVA: Šibenik ulica Episkopa Milaša.
UREDNIŠTVO: Šibenik, ul. Ep. Milaša. Telef. 47. Split: Marulićeva 1/II.
ČEK. RAČ. Zagreb 46.798
PRETPLATA mes. d. 14, za inostranstvo din. 25.
RUKOPISI se ne vraćaju.

GODINA IV — ŠIBENIK — 10 DECEMBRA 1936 — SPLIT — BROJ 457

Nikola P. Pašić

Istorija jednog naroda ne obeležava se u gradu naroda kao mase, nego u jednom njegovom sinu koji taj svoj narod simboliše; čoveku koji nosi ideje jednog vremena svog naroda i te ideje, te njegove zahteve, proñteve i težnje oživotvoruje u njegovo ime. Što je veći taj čovek to narod pre dolazi do realizacije svog programa. Veliki ljudi dolaze baš u po jedan narod teška vremena. Kad jedan narod u tim momentima ne poseduje takvu jednu ličnost njegova je propast neminovna. Trulo Otomansko carstvo bilo je pred potpunim rasulom. Narod je izbacio na površinu jednog Kemal—pašu i bio je spašen. Italija se posle rata nalazila u krizi koju je, sa grbače naroda, skinuo Mussolini. I tako redom iz današnjice u dubinu prošlosti...

I naš je narod imao u svojim sudbonosnim danima velikih ljudi. Je dan od takvih bio je i pok. NIKOLA PAŠIĆ.

Istočni deo našega naroda našao je u njemu svoj izraziti tip. Našao je u njemu utenovljene svoje aspiracije i mentalitet. Ali istočni deo našega naroda nebi došo do realizacije svojih životnih zahteva da nije **diplomati** *Nikoli Pašiću došao na čelu* **vojnik** *Kralj Petar Oslobodioc...*

Danas, posle 10 godina njegove smrti oživljava se njegov kult. Ponovno se njegov lik stavlja na čelu državne politike. To je značajan momenat koji diktuje da se njegova slika očisti od prašine i stavi na svetlost dana.

Nikola P. Pašić! *Rođen je 6 dec. 1844 god. u Zaječaru iz kuće „sitnog trgovca" Školovanje: Zaječar, Kragujevac, Beograd, Cirih. Po diplomi: građevinski inženjer.*

Za vreme studija vidimo ga u „Srpskom socijalističko nacionalističkom klubu", a zatim u „Balkanskoj republikanskoj federaciji". U Srbiji je burno. U akciji je Svetozar Marković — ideolog i začetnik Radikalne stranke. Pašić je njegov oduševljeni pristaša. I kao što je Marković grmio protiv birokratskog sistema, tako je, kasnije, i Pašić (početkom osamdesetih godina) grmio na činovništvo koje je „zarobilo srpski narod" i protiv njega disao srpski opanak. (Trideset godina kasnije isto to radi i Stj. Radić). Preko štampe Pašić uplivisše na Parlamenat, kamo i sam odlazi 1 novembra 1878 god. Radikalna stranka — borba, polet, otvorenost, vera u svetliju i bolju budućnost..... borba mladih, novih, neokaljanih.... ljudi koji znadu što hoće.... 8 januara 1881 potpisuje program Radikalne partije i stvara svoj poslanički klub.

Pristaša Bakuninov (kao višeškolac) a u političkoj borbi demagog i bundžija po zaječarskoj buni mora u — emigraciju. Tu je imao, mesto „crne kave" da popije „času vina" ispijenu uz povik „Živela Srbija!" Ali kao da je Pašić bio imun od smrti... Bio je jaka narav, nesalamljiva hrptenjača, ali elastičan. Uvek spreman na kompromis.

Stvaranje i veličina Nemačke veza no je uz lik Bizmarka. Isto tako i stvaranje Jugoslavije, u poslednjoj fazi, usko je vezano uz ime Nikole Pašića. On je radio na stvaranju velike balkanske države iako Jugoslaviju nije nikada priznao. Njegovi su ljudi sproveli akt Ujedinjenja, ali njegov potpis nije nigde potvrdio postojanost Jugoslavije. Kraljevina SHS bila je — Velika Srbija....

Revolucionar u opozicije na vlasti postaje čvrsta ruka stopostotno konzervativna.

Pašić je školovan čovek. Ali kod njega nemožete naći ni teorija ni frazeologije jednog višeškolca. Njegovo intelektualno bogatstvo je sadržano u životnom iskustvu, stečeno praktičnim putem. Čitav svet je gledao kroz prizmu Hegelove dijalektike, koju mu je inspirisao prijatelj Bakunin u Cirihu. Samostalan u mišljenju primao je samo ono što je bilo logično. Logika, bila je osnov njegova rada. Šutljiv i radišan. Njegova dela govorila su mesto bujice reči kod drugih političara. Sam nije volio da igra ulogu glavnog junaka već je na tom mestu gurao svoje saradnike. Ove je držao na okupu senom iz državnih jasala, ali držao ih je samo dok su bili poslušni i dok su mu trebali za izvršenje nekog programa ili dela istog. Kasnije ih je odbacivao bez trunka sentimentalnosti.

Stalnosti je bio na vlasti Bilo mu je tako suđeno. Neki nuturnji poriv gonio ga je da se bori za vlast.

Jedan njegov biograf i daljnji saradnik ovako ocrtava paralelu Pašić-Radić u vezi njihova sporazuma:

„Njegova borba s Radićem bijaše upravo epska. Pašić bijaše slabi govornik riječ mu je tekla sporo, govor suh, prekidan, jezikom ni u pismu nije dotjerano vladao. Imađaše slabo pamćenje imena, loše poznavanje stranih jezika (franc. i njemački). Radić naprotiv „vatra živa", riječ mu teče ko bujica. Pun narodnih misli, fraza sakupljenih diljem cijele zemlje, gdje ih je kod seoskih koliba, na polju i na bezbrojnim seljačkim sastancima sabirao. Poznavaoc narodne psihe, kojoj se je izvrsno znao prilagoditi. Povjest, geografiju i strane jezike poznavao je ko malo ko. Prvoklasni govornik i pisac. Misao mu leti brda i doline, skače iz jednog pola na drugi. Pašić je ali miran, tih, šutljiv, malo govori, mnogo misli i radi. Igrao se je s Radićem kao mačka s mišem — ali se je bojao, da ga ne ugrize. Došavši skupa, dobro su se nadopunjavali".

„Pašić je imao mnogo protivnika. Kao vođ. moćne radikalne stranke čija bijaše inkarnacija, bio je odlučujući faktor u imenovanju ministara, a ta svemoć izazvala je mnogo zavidnika i protivnika. Bio je mnogima na putu. K tomu nesavremene nacionalno-socijalnj ideologije, obzirom na nove prilike, činile su ga nesavremenim i općenito se je mislilo i **suvišnim**. *Poslije njegove smrti vidjelo se je, da je pretstavljao* **jaki autoritet** *i da njegova politika, ma koliko bila reakcionarska u nacionalnom i socijalnom pogledu, bijaše znatno bolja od one njegovih nasljednika. I općenito je mišljenje, da za njegova života ne bi nikada bilo došlo do bratoubilačkog 20 juna!"*

Umro je u času kad je bio upro sve snage da ponovno dođe na vlast. Nova plemenska ofenziva Radića. Krvavi sukobi radikala i samostalnih demokrata. Pašić traži ostavku svoga statiste — Uzunovića, no ovaj mešetari, ali ipak pada. Na njega se baca korupcionističko blato, a bacaju ga baš oni koji su daleko prljaviji od sina mu Rade. U toj posljednjoj borbi sa posljednjim atomima snage Pašić pada, pada fizički... Sahranjen je uz kraljevske počasti — — — — — — —

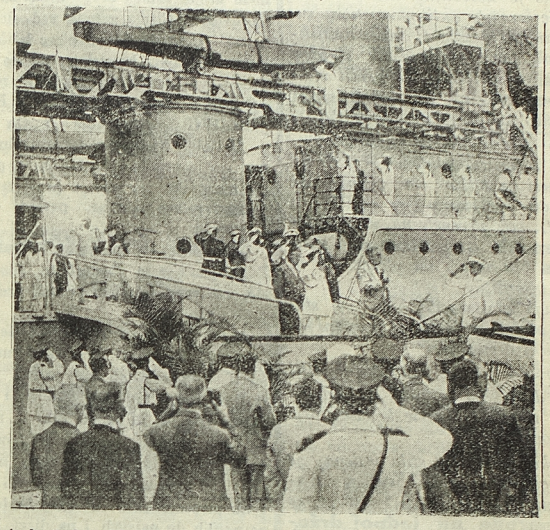
Njegovi nasljednici? O njihovoj veličini se i neda govoriti. Uzunović! negativno nećemo pisati — pozitivno nemamo šta! O njegovom bivšem šefu kabineta istorija će bolje kazati. Mi i previše slike posedujemo. Starina Aca — on je starina.

No, ipak, Pašić je dobio nasljednika. O tom nasledniku želili bi dati samo par napomena.

Iz Pašićeve stranke niklo je mnogo ministara i „veličina", ali izašla je i jedna veličina. Odgojen u školi velikog Pašića i upotpunjen shvatanjima novog doba iz stranke je izašao Dr. MILAN STOJADINOVIĆ

Može čovek biti pristaša ili protivnik dr. Stojadinovića. Može biti njegov protivnik kao političara, ili kao finansijera, ili kao pretsednika vlade, ali biti protivnik nečega ili nekoga neznači još i tog protivnika ne poštivati. Možda grešimo, ali držimo da današnji pretsednik vlade poseduje nesamo osebine svog učitelja i uzora, već da je — kao intelekt — mnogo jači od njega. Nije momenat da se o tome sada govori. Jedno nam je sada napomenuti da kako je god Pašić bio imun smrti i vlasti, da će isto takav imun biti i dr. Milan Stojadinović. bl

PANAMERIKA

Njujork, 9 dec. (r) Već par dana u Buenos Airesu zaseda panamerički kongres koji diskutuje o pitanju osnivanja jednog američkog „Društva naroda".

Kongresu je lično uzeo učešća pretsednik USA Ruzvelt, pored drugih poglavara i državnika američkih država.

Naša slika prikazuje momenat iskrcavanja pretsednika Ruzvelta u Buenos Airesu.

Desničarska štampa već piše o novoj vladi

Pariz, 9 dec. Neočekivan ishod spoljnopolitičke debate u parlamentu dao je desničarskoj štampi povoda da piše o raspadu Narodnog fronta i da, čak, pravi pretpostavke o ličnostima nove vlade.

„Matin" kaže da opstanak Blumove vlade zavisi o stavu koji će komunisti uzeti u slijedećoj debati u parlamentu.

„Echo d' Paris piše da je u Rimu već 20 puta izjavio da će odmah demisionirati, ako ga ostavi ijedna partija Narodnog fronta, međutim, komunisti su ga napustili, a on je ostao.

Radikalsocijalistički „Evr" kaže da su komunisti obavili rat vladi i da oni hoće da vlada Narodnog fronta izvršuje njihova naređenja, ali na to treba odgovoriti da većina naroda u Francuskoj nije komunistička.

„Narodi" Jugoslavije

„Hrvatski Dnevnik" posvetio je svoj uvodnik izboru čaeništva u klu bu medicinara u Zagrebu. Po njemu votstvu b.HSS nije bilo po čudi što je pri izboru istaknuta i jedna druga lista. Nemamo namere da tretiramo ovo pitanje. Ono je beznačajno. Upala nam je u oči ova stavka ovog uvodnika:

„Bilo je neozbiljno listi b.HSS koja je izrazito antikomunistička suprotstavljati nekakav antikomunistički blok, kao što nije znak **prave narodne svijesti** *okupljati mladiće* **bez obzira na narodnost** *isključivo na jednoj negativnoj bazi".*

Ovo „bez obzira na narodnost" — u vezi s ostalim tekstom — može da se odnosi ne toliko na pravoslavne tj. studente srbijance (jer su i oni u U. O.!), već, prvenstveno, na **jugoslovenski orijentisane studente** *bez obzira na pleme. To bi mogli i tvrditi.*

Druga konstatacija: ovi su studenti, ovakve orijentacije nazvani — „politički desperateri" !

Izvršivši ove dve konstatacije želili bi ići dalje, jer se radi o jednom novom momentu o kome do danas nije bilo govora.

Diskusija velikog stila vođena je oko toga dali smo mi **„jedan narod sa tri plemena"** *ili samo* **„tri naroda na jednoj državnoj teritoriji".**

Cela naša istorija govori u prilog prve teze. Međutim, danas, ima ljudi koji tvrde da smo mi tri naroda sa različitim individualnostima.

Jasno, da nam neko kaže da smo jedno sa Čehoslovakom ili Rusom da bi rekli da je to apsurd. Jer nas ne veže ni jedna spona, ni jedan elemenat koji označava osobine jednog naroda. Jezik nam je različit. Isto tako običaji i dr. Mi možemo biti braća na stablu Slavenstva kao jedne veće ljudske zajednice, ali ne i pripadnici jednog — **naroda.**

Najkarakterističniji je slučaj kod pristalica Hrvatskog narodnog pokreta koji kažu da su Hrvati, pripadnici **Hrvatskog naroda.** *Paralelno s time da ima i srpskog i slovenačkog naroda. Međutim ima izvestan sloj državljana Kraljevine Jugoslavije koji se ne priznaju pripadnicima ni jednog od ovih triju naroda (plemena da !) vec se po narodnosti smatraju pripadnicima* **jugoslovenskog naroda.** *I oni imadu sve osebine jednog „naroda" poput onog „hrvatskog", „srpskog" ili „slovenačkog."*

Priznanje svoje opstojanosti dobili su evo u pisanju „Hrvatskog dnevnika".

Neznamo što će na ovo kazati pripadnici „slovenačkog" i „srpskog" naroda Kraljevine Jugoslavije. Isto tako bilo bi poželjno čuti i mišljenja pripadnika „jugoslovenskog naroda".

Stvarno, jedna država sa ovoliko „naroda" treba da se bar federalistički uredi kako bi se, bar donekle, udovoljile „hiljadugodišnje tradicije državnosti", „kontinuiteti" i „narodne posebnosti."

Mi smo registrovali, a sad je na drugima reč.

POLITIČKI PREGLED

„Nismo gomila"

Tomislav — Gaj — Starčević — Radić — Maček — Šol..... .....Hitler, Musolini, Salazar.....

[Već] priznata antisemitska novina „Mlada Hrvatska" dr Cicka, koja ima zadatak čišćenje redova Hrvatskog [po]kreta od komunista donosi u svom zadnjem broju, članak svog urednika pod naslovom „Nismo gomila već slobodni narod". U ovom članku pisac tretira pitanje čišćenja „hrvatskih redova" od negativnog komunizma gledajući *za stanje kao u Nemačkoj, Italiji i Portugalu* (HNP i demokratija ! ?). On piše:

„U Italiji, Njemačkoj i Portugalu bolj. ševizam je prošao zlo. U tim su ga narodima udarili po glavi u pravi čas, nemilosrdno, bez pardona, posred čela i otvoreno!

U hrvatski se je narod već ušuljao. Boljševizam je tu Poricati to, bilo bi isto, kao turati glavu u pijesak pred ne prijateljem.

Agenti boljševizma, mislim one veće, „strance", ne sinovi hrvatskog naroda, jer ti su boljševizmu tek zadnji sluge, zašli su već u hrvatske gradove i u hrvatska sela. Ti su agenti zašli u mnoga hrvatska društva, počam od najmanjih do najvećih i tu, svaki na svom mjestu, obavljaju svoj nečasni posao. Ti su agenti plaćenici zašli u naše škole, od najmanjih do najviših, i na djeci hrvatskih majki i otaca, na toj mladoj Hrvatskoj, obavljaju svoj razorni rad.

Boljševizam se bezobzirno ugurava i u one redove, koji se pripravljaju, da iz grade obnovljeni narodni dom."

Komunizam nastoji da iz hrvatskog sela i grada ugrabi i zadnju moralnu novčanu jedinicu, da unese razdor i da konačno potjera sinovi i kćeri hrvatskog naroda u klaonicu".

No taj „hrvatski narod" neda se. *„Danas stoji cijeli hrvatski narod hrabro kao jedan čovjek, jer dobro znade, da se približava velikoj prekretnici, da će doskora biti pozvan, da stvori odluku možda i za stoleća !"*

Kako vidite, opet jedna pretnja ! Još jedan poziv kao onoj „kad dobijete slobodnu suverenu....., od 1918..." No vero vatno preterujemo. Radiće se sigurno, o jednom *plebiscitu* koji će odlučiti o smeru buduće hrvatske politike... No to nije ni važno. U članku se dalje kaže:

„A u svim izvanrednim časovima bili smo mi Hrvati tako sretni, da smo imali velikih sinova! Kada smo bili pozvani, da udarimo temelje vlastitoj državi, dolazi do pojave jednog *Tomislava*, koji je ujedinio cjeli hrvatski narod, kao nitko do njega. Kada su se stvarali u Evropi „narodi" u modernom smislu te riječi, dolazi do pojave *Ljudevita Gaja*, koji je, iako preko jedne zablude, ali ono ipak udar.o temelj hrvatskom narodu u modernom smislu riječi. Kada se je počeo rađati nacionalizam evropskih naroda, diže se iz sredine hrvatskog naroda jedan Ante *Starčević*, koji Hrvate upućuje na vlastitu snagu njihovih mišica i na Boga pravde! A kada je hrvatskom narodu trebala dati socijalni sadržaj, ja lja se i opet jedan velki njegov sin pok. Stjepan *Radić* sa naukom, koju će hrvatski narod istom morati upoznati i proučavati. Danas se nalazimo ponovno u velikim i sudbonosnim vremenima.

„Njemački je narod tako sretan, da je u svojim najtežim časovima dobio jednog *Hitlera*. Talijani imadu svog *Musolinia*. I jedan i drugi vođa predstavljaju danas osjećaje i volju svojih naroda. Latentnu energiju njemačkog i talijanskog naroda u ovim velikim vremenima preobraz li su u kinetičku njihovi veliki sinovi Hitler i Muss lini, i oni, i samo oni su tvorci i junaci najnovije povijesti njemačkog i talijanskog naroda.

Maleni Portugal izvukao je iz kabineta pokrajinskog sveučilišta zaboravljenog profesora, da mu sredi u zadnji čas finančije, ne znajući, da će taj zaboravljeni profesor do skora predstavljati osjećaje i volju cijelog portugalskog naroda, i da će b ti za koju godinu junak najnovije povijesti Portugala.

„*Oliver Salazar* dolazi u povijest svijeta uz imena Hitler i Mussolini.

Željeznom rukom, koja je predstavljala želju naroda, tjeraju ti veliki sinovi svojih naroda nepoštene „strance" iz narodne sredine.

„U vođi hrvatskog naroda gledaju danas svi pošteni Hrvati naš najveći moralni autoritet. Taj je auktoritet pozvan, da u ovim velikim i presudnim časovima okupi oko svoje ličnosti sve Hrvate. Taj će auktoritet kada dodje čas, **sigurno željeznom rukom udariti po sred čela sve one nepoštene „strance", koji žele bilo posredno, bilo neposredno preko boljševizma, pod bilo kojim ishitrenim imenom, u mutnom loviti !** Taj moralni auktoritet znade dobro, da u sebi ujedinjuje onaj narod, u čijoj se je duši upečatio onaj nezavisni duh, koji se nije dao niti će se ikada dati slomiti, i koji hoće da bude svoj!"

Ovako dr Cicak kao pretstavnika jednog političkog pokreta koji tvrdi da se bori i da mu je ideal — *demokratija.*

Mogli bi dă po ovim pitanjima polemišemo !

Pa to nema smisla. Uzećemo si toliko slobode da uputimo jedno skromno pitanje g. dr Žigi Schollu:

— Kako, Vi gospodine doktore, kao konsiljer HNP, gledate na ovo remitsko čišćenje i ove pretnje ?

Skromno molimo za mali odgovor!

(x)

širite »TRIBUNU«

Glasanje za vlast

Jučerašnji „Jadranski dnevnik" posvećuje svoj uvodnik posljednjim rezultatima opštinskih izbora. U rezimeu sprovedenih opšt. izbora uvodničar kaže:

„Općinski izbori pokazali su drukčiju sliku, koja više odgovara shvaćanju boljih poznavalaca narodne psihe i političkog odgoja naroda u onim krajevima, da se srbijanci teško odlučuju na borbu protiv vlade, ako ta borba nema izgleda na neposredan uspjeh, to jest na preuzimanje vlasti u dogledno vrijeme. Prosječni srbijanac — govorili su ovi skeptici u političkoj aritmetici — voli više prst vlasti, nego pedalj prava, bori se radije za i najmanju sinekuru vlasti, nego li za pun pregršt najzdamamnijih osnova i punu vreću napisanih programa.

Općinski izbori svojim vanjskim licem dali su pravo ovim skepticima, jer su se srbijanske mase odlučile za JRZ, koja je sada na vladi i tako ostale dosljedne u svom političkom shvaćanju, da je vlada jedini instrumenat uspješne politike.

Što Hrvati misle o općinskim izborima, osnovnim političkim pitanjima i koje političke preduvjete stavljaju za uspješno rješenje hrvatskog pitanja, to je poznato mjerodavnim i nemjerodavnim faktorima iz dovoljno jasno naglašenih i određenih izjava Dr Mačka. Ko hoće cilj, taj mora htjeti i sredstva, ko hoće sporazum, taj mora prihvatiti i stanovište hrvatskog naroda".

Posle zadnjih izbora

Prema „Vremenu" „Obzor" komentariše završne rezultate opštinskih izbora i kaže:

„Prema tome službeni isveštaj o rezultatu izbora potvrđuje očekivanja vladinih krugova i Jugoslovenske radikalne zajednice da će opštinski izbori pokazati da su dva glavna i stvarna pretstavnika političkih snaga u državi bivša HSS i Jugoslovenska radikalna zajednica.

Poznato je naime da su pojedini ministri za vreme ranijih agitacija otvoreno pretskazivali koliki će biti rezutat izbora u pojedinim banovinama. Izbori su potvrdili njihova pretskazivanja.

Nakon opštinskih izbora ostaju dakle samo dva politička faktora bivša HSS i JRZ. Sve ostale stranke su stvarno ekstrazirane.

Simfoniski koncerat u oficir. domu

Šibenik, 9 decembra.

Pred dupkom punom dvoranom oficirskog doma održan je koncert vojne muzike pod čvrstom rukom poznatog višeg vojnog kapelnika g. Mo I. Čižeka u ponedjeljak 7 decembra.

Na repertoiru bili su zastupani Schubart, Beethoven, Čajkovsky, Bubinstein, Wagner te i sam g. Mo Čižek sa svojim odličnim komadom „Srpska rapsodija".

Koncerat je odlično ospjeo, na opće zadovoljstvo prisutnih i priređivača. G. Mo bio je nagrađen sa velikim aplauzom.

Posle koncerta razvio se je ples. (g)

REPERTOAR

gostovanja zagrebačke drame u Splitu

Četvrtak, 10 dec. u večer: L. Fodor: *Matura*

Petak, 11 dec. u večer: A. Nidsen: *Kontuszonka*

Subota, 12 dec poslije podne: F. M. Dostojevskij: *Idiot*

u večer: L. Tolstoj: *Uskrsnuće.*

Direktiva za mene i moje drugove jeste ova: jedan narod — jedna država, osnovana na demokratskim principima slobode i jednakosti. To je za nas aksiom, sve ostalo je za diskusiju. Naše jedinstvo mora da bude sinteza narodne celine, u kojoj ima da se fuzionišu sve dosadašnje narodne tekovine i osobine. S toga Jugoslavija nije ni srpsko, ni hrvatsko, ni slovenačko, nego demokratsko stapanje partikularnih plemenskih delova u jednu narodnu celinu. Svi pritoci neka se slivaju u glavno korito. Bez toga nećemo uspeti da stvorimo ni naciju ni državu. U njoj nam je sloboda i dužnost.

Narod smo tri imena, od tri vere, od tri zastave, ali pored toga nismo troje, jer ni im, ni vera, ni zastava nisu narod. Narod je duša, a ona je jedna, kako su zasvedočili naši heroji na Čeru, na Rudniku, u Dobrudži, na Kajmakčalanu, na Sokolu, na Dobrom Polju, na Veterniku, na Kozjaku i na stotinu manjih bojišta, gde su izdržali muke i svladali otpore za čeriri dobre godine što su ih mogli izdržati i svladati samo legendarni divovi, a ne ljudi. Svi su bili nedostiživo veliki u hrabrosti i požrtvovnosti. Sva naša snaga i sav ponos naš, sve je u našem divnom narodu.

Dr Ante Trumbić.

Šibenik - GRADSKE VIJESTI - Split

SJEDNICA GRADSKOG VIJEĆA

Odobravanje korektura u Gradskom budžetu

Jučer je u velikoj sali opštinske zgrade na Poljani održana sjednica gradskog vijeća, koju je otvorio načelnik gosp. M. Bačinić. Poslije proziva blagajnik je podnio predlog o korekturi prošlih budžeta za godinu 1933—34, 34—35 i 35—36. Nadležni Ministar nije do danas potvrdio ove budžete, jer su u nekim stavkama izvršena prekoračenja. Vijeće se sada i sastalo da izglasa ova prekoračenja, upravo da napravi korekturu. *Pre koračene stavke pokrivene su uštedama u drugim stavkama.* Tako je u budžetskoj godini 1933—34 prekoračeno za 353.400, toliko iznosi ušteda pa je budžet izravnan. Isto tako i u sledećim godinama u kojima su ove sume iznosile 379.775 i 26.350 dinara. Vijeće je ovu korekturu primilo.

Poslije usvojene nedopune „Pravilnika o stalnim gradskim turističkim odborima" uzeta je u pretres molba P. S. K. „KRKE" koja je zatražila od Gradskog poglavarstva ustupanje zemljišta u uvali na Crnici, jer na terenu izgorele barake dolazi skela turističkog puta. Poslije kraće diskusije molba je povoljno riješena i dati su povoljni uvjeti nego je sama „Krka" tražila. Teren je ustupljen za 100 dinara godišnje na rok od 20 godina time da se teren mora napustiti netom bi isti trebao u druge javne svrhe, bez ikakve otštete.

Postije nekoliko tekućih poslova vijeća izvršena je nadopuna gradskog gradjevinskog odbora u koji su kooptirani gg.: ing. Šime Ježina, don Krsto Stošić i dr. Srećko Poturica. (a)

Profesor Jelašić u Splitu

U Split je „slučajno" i „na prolazu" stigao g. Jakov Jelašić, gl. saradnik Dra Mačka. Sinoć je na konferenciji pristaša b. HSS za Dobri održao politički govor. U svom govoru, pored ostalih „zastarelih stvari" izneo je, da se znade što hrvatski narod (opaska: pogrešno je! pristaše Mačeka, a ne hrvatski narod) hoće. Ako je nekome do sporazuma, mi smo zato, ali pod uvjetom da se zahtjevima hrvatskog naroda udovolji, jer mi ne otstupamo od ničega.

G. Kaliterna govorio je o letku protiv Komunista koji se delio, te se je u svom govoru oborio na klerikalce (naravski, opet uvijeno, a ne otvoreno!)

Dok je to tako, zna se i priča se, da su ti letci baš deleni iz Krešimirove ulice. Priča se, a kad se nešto mnogo priča, znači da ima i istine, — veli narod.

Gospodin Dr. Berković govorio je o što boljoj organizaciji neke „odbrane", koja je tek u povoju, ali koja će s vremenom umeti da odbrani hrvatske interese. Drugim rečima, oni ne smatraju vrednim niti sigurnim postojeću policiju, da bi ih zaštitila. Medjutim, znade se, da nijedan zločin počinjen nad nekim pristašom b. HSS nije ostao nekažnjen, dok su izvesne stvari, delikti i zločinstva prve vrsti sa strane pristaša b.HSS ostala nekažnjena. Dakle?.

Jelašić, u glavnom smatra, da narod ima da odluči o politici b. HSS i on tu politisu prepušta da joj smer i pravac odredi ulica, u čemu naravski i on instinktima te ulice pogoduje naročito. (c)

Gostovanje zagrebačke drame

Ipak se uspjelo da i Šibenik dobije, makar samo na jedan dan, pozorište. Nije se uložilo nikakvog naročitog truda i zato je gostovanje kratko. Prigodom nekog drugog gostovanja, držimo da će se i o Šibeniku povesti malo više računa. Jasno, sve zavisi od razumevanja šibenske publike. Kako se ona odazove gostovanju tako će se i gostovanjem izaći u susret. Ovoga puta nađeno je sretno rešenje. Iskoristio se dan kada se ansambl može podijeliti u dvoje i gostovati u oba naša grada. To je rešenje još bolje što nam je omogućeno da gledamo najnovije i najbolje djelo slavnog Branislava Nušića, komediju iz savremenog beogradskog društva — „Dr".

U gradskom kazalištu daće se u petak 11 ov. mj. dvije pretstave. Jednu u 4, a drugu u 8 sati. Glavnu ulogu u komadu igra, kao gost poznati Mihajlo Marković. Cijene su minimalne, naročito za popodnevnu pretstavu tako da je omogućeno i najširim slojevima građanstva da vidi ovaj komad i prožive nekoliko sati u Nušićevom humoru. (i)

☐ DESETOGODIŠNJI POMEN NIKOLI PAŠIĆU

mjesto u četvrtak: 10 decembra o. g. u 10 sati, održaće se u Nedjelju: 13 decembra o. g. u 11 sati.

☐ JEDAN DIO šibenskih starokatolika u nedjelju 6 tek. mj. proslavio je svetitelja crkve u Krapnju sv. Nikolu. Otputovali su parobrodom „Juraj Šubić". Vojnička mornarska glazba u Krapnju dala je koncerat, a pjevački zbor starokatolički odgovarao je sv. Misu. Osobito je zapažen tenor koji je otpjevao poslanicu g. Magaš Šime, kapetan. (a)

☐ MOLIMO DA SE ISPRAVI! U našem ibvještaju sa preslave Sv. Nikole. Tu je bila jedna rečenica: Ljubičasta oprava „gospođe poručnikovice" bila je naizapaženija..." No kako nam je lični sekretar Sv. Nikole telefonirao ova vest ne odgovara pravoj istini, jer „dama u ljubičasto" još nije prešla prag bračnog života (ona to tek namereva). Molimo za izvinjenje i uvaženje. Za dalnje stojimo na usluzi! (a)

SPORT

Opet poraz splitskog Aška

U jučerašnjem susretu „Solin" „Ašk" za prvenstvo SNP—a, „Ašk" je ponovno poražen i time njegove šanse za titulu prvaka potsaveza potpuno su uništene, dok je „Solin" svojom pobjedom stupio na treće mjesto na tablici, ostavivši za sobom „Aška" i „Splita", pokazavši i ovoga puta splitskim sportašima svoju sposobnost. (m. b.)

Zagrebačka drama u Splitu

»DR« od Branislava Nušića

Ulaznice za ovu pretstavu bile su rasprodane, a teatar prepun. Kako i ne bi: prikazuje se Nušićev komad. Gl. ulogu gazde i bogataša Živoje Cvijovića igrao je poznati g. Mihajlo Marković. Taj Cvijović, misleći da se novcem može sve kupiti i postići, ide čak tako daleko, da za svog sina, koji je lenčina i neće da uči, šalje u inostranstvo Velimira Pavlovića (Laurenčić) koji tamo svršava doktorat filozofije na ime sina Cvijovićeva I tako, parama svoga oca, na očevo zadovoljstvo, a na sinovu zlovolju, sin dobiva Dr. Njegovom ocu to imponira, on troši pare, udešava predavanja, ali dešava se, da njegov sin ispada na tim predavanjima običan neznalica. Biva ismejan isd. Medjutim, u to vreme saznaje se da je Pavlović, učeći u inostranstvu pod imenom Cvijovićeva sina oženio se i da ima dete. Njegova žena dolazi. Nastaje čitav niz zapletaja. Intrige, koje se sprečavaju pomoću novca redaju se jedna za drugom. Na koncu, stvar no sin Cvijovića zaljubljuje se u ženu svoju i ne svoju, a starac uvidja u svojoj lakomislenosti da se nešto prevario. Prevario se, kad je mislio da se pamet može kupiti za pare. Komad pun humura, satire, stvari koje mnoge nelagodno diraju, držao je gledaoce u velikoj napetosti i zadovoljstvu. Ko što je Nušić s njime postigao uspehe drugdje, to je isto postigao i u Splitu. Istakli su se pored savršenog g. Markovića, Predrag Milanov (u ulozi Ujka Dragoja), gdje Vilhar, Krleža i ostali. Samo je nekako gdja Grahor u ulozi Klare bila dosta ukočena.

Komad je izazvao buru smeha i zasluženog pljeska. (P)

»Čaša vode« od A. E. Scribe-a

Ovu komediju, puna intriga i zapletaja koje se dešavaju na dvoru engleske kraljice Ane, koja se nalazi pod uticajem vojvotkinje Marlborough, sa naročitim interesom publika je gledala. U njoj se savršeno odrazila umetnička sposobnost i talenat g. Dujišina u ulozi Boling broka, koji je jednim savršenim aristokratskim mirom, hladnočom i satirom znao vešto da udesi, da se umanji značaj vojvotkinje Marlborough (gdja Anka Kernic) i to pomoću zastavnika gardij. pukovnije Marhama (Vjekoslav Afrić) i njegove ljubavi Abigal (Drasman) a sve u interesu općih engleskih interesa. Ulogu kraljice Ane glumila je gdja Božena Kraljeva. Uglavnom oči gledaoca bile su uperene u g. Dujišina i on je bio gl. osoba celog komada. On je tu svoju ulogu ovom prilikom naročito i savršeno odigrao.

PODLISTAK

SIMBOL XX VEKA

Na jednom bankietu obožavaoca nogomela održala je prazna šuplja gumena lopta ovaj slavni govor:

Moji dragi obožavaoci!

Sve ljubavi danas kršljaju i gasnu prema Bogu, prema čovječanstvu, prema umjetnosti i nauci, prema porodici i bračnom drugu, čak i prema rođenoj djeci.

Sve te ljubavi zamjenjuje i nadoknađuje nova neodoljiva i bezgranična velika ljubav prema meni, praznoj šupljoj gumenoj lopti.

Zbog mene milijuni ljudi ljeti trpe vrućinu pod žarkim suncem.

Zbog mene milijuni ljudi u proljeće i u jesen kisnu na kiši.

Zbog mene milijuni ljudi zimi cvokoću zubima od studeni stojeći ili sjedeći na jednom mjestu sate i sate, sretni da vide moje skakutanje prazne šuplje gumene lopte.

Zbog mene svakog dana u raznim mjestima, na mojim plesnim poljanama, lome se čovjekova uda,
padaju udarci,
teče vrela ljudska krv.
Zbog mene ljudi
mrze jedan drugoga,
zanosno kliču i uzbuđeno bacaju u vis svoje kape,
bezobzirno se psuju i grde međusobno, trepere kao pomamni u deliriju i oduševljenju.

Zbog mene, dobrovoljno i s blagoslovom, daju i žrtvuju ljudi na mojim blagajnama milijune i milijune, a za čovjeka, za sirotinju, za gladne i žedne, bolesne i zapuštene, ko išta žrtvuje i daje!?

Šta je čovjek,
šta sirotinja,
šta budućnost,
šta život,
prema meni, praznoj šupljoj, gumenoj lopti!?

Đaci gube razred zbog mene.

Muževi nehajno ostavljaju ženu i djecu zbog mene.

Činovnici, radnici, zanatlije pregaraju svoj posljednji dinar zbog mene.

Brzojavi, telefoni, novine i radio, sve se pokreće zbog mene i služi meni.

Tako ne samo ljudi, nego i tehnika i nauka podložni su meni, praznoj šupljoj gumenoj lopti.

* * *

U staro grčko doba lebdjele su na usnama ljudi riječi: suština svijeta, bitnost istine i zadaća života; ljepota, dobrota, muževna snaga. Odakle dolazimo, zašto sam na svijetu i kuda idem, bila su pitanja koja su zaokupljala ljudske misli. Sokrat, Platon, Aristotel, Praksitel, Fidija, Euripid i Sofokle jesu imena, koja su u to doba više puta dnevno izgovarali ljudi.

U srednjem vijeku ljudi su se postavljali, ispitivali i analizirali ove pojmove: dušu, vječnost, blaženstvo, osjećaj, misao, Boga. Tu su bili na dnevnom redu imena Benedikta Nurzijskog, sv. Franje Asiškog, sv. Tome Akvinskog, Albertusa Magnusa, majstora Ekeharta, Duns Skotusa.

U novom vijeku pomakle su se u žarištu ljudske misli i postale predmetom govora prirodne sile, kao: toplina, magnetizam, gravitacija, afinitet, kohezija, elektrina, onda zakoni kretanja nebeskih tijela i osnovi mehanike. Sva usta tada izgovaraju i ponavljaju imena Galileja, Kopernika, Keplera, Njutna, Laplasa, onda Lokea, Dekarta, Elvesiusa, Spinoze, Lajbnica, Kanta i Hegela.

U najnovijem vijeku, vijeku prazne šuplje gumene lopte, sva usta izgovaraju i ponavljaju velike riječi, najmudrije u ljudskoj kulturi, kao: taul, šut, ens, elfer, korner, ovsid, aut,
...gol, gol, gol.

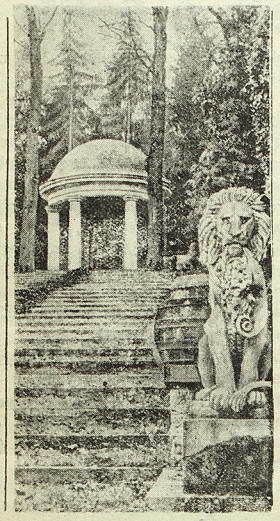
Ove riječi čućete u svako doba dana, na ulici i u domu, po kancelarijama privatnim i državnim, u kavani i društvu, u sazredima i u hodnicima škole, u fabrikama i radionicama, jednako za sirotinjskom kao i za bogataškom trpezom; čućete ih iz usta starih i mladih, roditelja i djece, učenih i neukih.

Ako je istinita izreka da je *vox populi vox Dei* (glas naroda, glas je Boga) onda su sigurno sišle s neba velike riječi: šut, faul, ens, elfer, korner, ovsid, aut, gol, i onda mora naravno, da je i u nebu šutanje prazne šuplje gumene lopte glavno zanimanje svetaca i anđela.

(nastaviće se)

MALA KRONIKA

Grobnica „Kralja topova“

Na slici se vidi grobnica „Kralja topova“ Bazila Zaharova. Njegov je život neobičan. Tako isto bio je i njegov pogreb. Posmrtni ostaci bili su preneseni u parku dvorca Balinkurt kod Pariza i tu sahranjen.

— —

Rijedak slučaj trojke

Nije osobito čest slučaj rađanja troj ki, a zdrave žene često ih rađaju. Ali zaista je velika rijetkost da žena, koja je rodila trojke, da ih rodi na tri razna mjesta. Neka mlada žena Hajdea Arenti iz Buenos Airesa rodila je u tome mjestu jedno zdravo muško dijete. Ljekar koji je pomagao pri porođaju naredio je da se porodilja odmah prenese kolima u bolnicu, pošto je izgledalo da će se pojaviti neke komplikacije. Na putu u bolnicu g đa Arenti je rodila drugog sinčića. Kad je stigla u bolnicu i položena u postelju, rodila je i treće dijete. Majka i njena tri sinčića, rođena na tri razna mjesta, potpuno su zdravi i sada cijela Argentina govori o ovom zanimljivom, nesvakidanjem događaju.

„Jugoslovenski Sweepstak“

Imamo već nekoliko godina odkako „Sweepstak“ ističe ogromnu popularnost u svim krajevima sveta. Najzad i kod nas je presadjen. Mi smo o njemu saznali preko štampe i preko naših ljudi koji žive ili studiraju u inostranstvu.

Pre četiri godine naša najveća i najzaslužnija organizacija, Udruženje Ratnih Invalida, posredovanjem svog središnog Odbora dobilo je od državne koncesiju za priredjivanje „Jugoslovenskog Sweepstaka“.

Šta je „Sweepstake“ i zašto je tako omiljen u mnogim zemljama, kako medju višim slojevima društva tako i kod najsiromašnijih staleža?

„Sweepstake“ se prvi put pojavio u dobu ekonomske depresije, koja se počela širiti kao neman širom celog sveta. I, eto, u tom teškom dobu kod nekih širokogrudih i najplemenitijih ljudi u Irskoj rodila se misao — naći sredstvo da se pomognu oni koji su krvarili na braniku otadžbine. I uspelo se. I prihoda „Sweepstaka“ u Irskoj, znatan deo ide „Legiji Britanskih ratnika Invalida“, a ostali deo troši se za izgradjivanje bolnica, sanatorijuma, škola i drugih objekata koji korisno služe širokim slojevima.

Suština irskog „Sweepstaka“ sastoji se u tome: to je jedna vrsta lutrije vezane za najveću trku u Englesku, tzv. „Engleski Derby“. Pa pošto su Englezi po svojoj prirodi najodaniji sportisti, to u ovoj interesantnoj lutriji uzimaju učešća milioni ljudi. Vučenje „Sweepstaka“ u Engleskoj praćeno je sa najvećim interesovanjem kako u mondenskim palatama Londona, tako i u najsiromašnijim kolibama neke daleke britanske kolonije. Interesovanje je svakako opravdano, jer glavna premija iznosi često sumu od devet miliona dinara.

Benkovac

Odlazak jednoga agilnog nacionaliste

Posljednjih dana premješten je po molbi iz obližnjeg sela Ceranje u Polaču kod Knina parch ceranjski g. Mihailo Popović, u ovamošnjem kraju poznat pod popularnim imenom „pop Mijo“ (Usput spominjemo da je on sin besmrtnoga Onisima Popovića).

Simpatični „pop Mijo“ ostavio je u svemu ovamošnjem kraju samo lijepe uspomene, a osobito u selu svoga služboavanja, koje se je s njim rastajalo sa suznim očima.

U znak pažnje prema g. Popoviću su mu njegovi brojni prijatelji iz Benkovca priredili oproštajnu večeru dne 29 XI ov. god., što je svakako rijetkost da varošica priredjuje jednom svešteniku sa sela, pa i ovo dokazuje kolike je on simpatije uživao i u ovamošnjem varoškom društvu, a osobito medju nacionalistima jugoslovenski orjentisanim. Izmedju ostalih biranih ličnosti i predstavnika nacionalno kulturaih društava na večeri je bio i komandant 11 peš. puka pukovnik g. Marković.

Prigodom večere palo je više zdravica u kojima su ocrtavane dobre strane, koje rese „popa Mju“ kao nacionalistu i prijatelja siromašnog seljačkog naroda.

I ovom prigodom našemu „popu Miji“ čestitamo što je dobio mjesto službovanja po njegovoj želji. (ć)

KNIN

SLAVA N. Ž. Z.

Dobrotvorna Ženska Zadruga proslavila je i ove godine najsvečanije svoju Slavu Vovedenje. Dana 4 o. m. u 10.30 sati pre podne održat je pomen u pravoslavnoj crkvi Bleženopočivšem Kraliu Aleksandru I Ujedinitelju i umrlim članicama. Pomenu su prisustvovali osim uprave i velikog broja članica, — prestavnici vojnih i civilnih vlasti i veliki broj građanstva. Po svršenom obredu u crkvi, u društvenim prostorijama vrlo ukusno uređenim izvršeno je sječenje slavskog kolača koga su okretali sveštenik, pretsednica Zadruge gđa Boglić, u pravna članica gđa Dračar i Mijakovac učenica tkalačkog odelenja. G. Proto Mirko Sinobad pozdravio je upravu i biranim rječima iznio rad i zasluge ovog našeg najaktivnijeg i najagilnijeg društva. Pretsednica u svom jezgrovitom, stvarnom govoru pozvala je najprije da prisutni kliknu Nj. V. Kralju Petru II., Nj. V. Kraljici Mariji i cijelom Karađorđevićem Domu, pa se zahvalila izaslanstvima vlasti i društava, u kratko iznijela rad i cilj društva, osvrnula se na uspjehu koji je Zadruga polučila na izložbi veziva i tkanja u Dubrovniku prigodom nedavnog Internacionalnog Ženskog kongresa. Pročitala je i telegram upućen Nj. V. Kraljici Majci. Ovom prigodom obdarene je 12 siromašne djece obućom, a mnogo njih i nahranjeno. Rekordan broj čestitara pokazao je i ovaj put na koliko razumjevanja i simpatije nailazi ovo naše vrijedno društvo od svih slojeva građanstva bez razlike. Gosti su bili obilato počašćeni sedvičima i slatkišima, koje su vrijedne ruke članica Zadruge izradile i dobrovoljno poklonile svome Društvu. Utisak svih posjetioca bio je: da samo Ženska zadruga ovako može da priredi i organizuje.

U subotu veče u Grand Hotelu zadruga je dala svoju godišnju zabavu, koja je preko svakog očekivanja i moralno i materijalno uspjela — i tu se vidjelo koliko svjesni Knin zna da cijeni požrtvovani humani i patriotski rad naših neumornih zadrugarica. Zabava je u najljepšem raspoloženju potrajala skoro do zore i vidjelo se, da se svi osjećaju najprijatnije u vedrom ambjentu kome je dala ton još od početka neumorna predsjednica sa svojim vrijednim članicama uprave. Zvanica

Nemački radnici, na putu za Maderu pristali su u Lisabon, gde su bili srdačno dočekani i pozdravljeni. Naša slika jedna grupa šeta se ispod palma na promenadi uz more.

MALI OGLASNIK

Do 15 riječi D. 6, svaka daljnja reč 50 p. (uvrštava se najmanje 2 puta)
Pripočeno poštarsku D 10 — Oglasi po tarifi

Prodaje se: 1 kabina na kupalištu Jadrije, 1 stolna blagajna. 1 vel. blagajna, 1 aparat za kuhanje kafe, 1 aparat za čišćenje praha. Za informacije obratiti se upravi lista.

KUPUJEM Bankovne knjižice, Zlato i Briljante. „Nakit“ posredovanje za nabavu zajmova, Split — Kresimirova 3.

„ILS“ INDUSTRIJA LIJESA TVORNICA SANDUKA - SIBENIK Skladište svakovrsnog materijala. Prodaja na veliko i malo uz najpovoljnije dnevne cijene i uvjete. Telef. br. 30.

Savršenu fotografiju dobijete samo kod Foto-salon SINOBAD
SPLIT — Dioklecijanova obala 5

Priča „TRIBUNE“

Pred Božić

Albert je ustao nakon večere, pripalio cigaretu i rekao:

„Bilo bi najbolje, kad bi mi rekla što želiš da ti darujem za Božić! Za rodjendan dobila si bridge necessaire iz svinjske kože...“

„Molim te ne potsjećaj me na to!“

Maud je očito bila nervozna, bacila se na couch i zakopala lice u jastuk.

„...kao vjenčani dar dao sam ti jednu divnu rokoko—figuru sa pravim briselskim čipkama, koje su još neked pripadale mojoj majci...“

Maud zajauče i proplače:

„Sutra idem k zubaru!“

„Zar te boli zub, siromašna moja mala?“

Albert položi oprezno svoju cigaru na pepeonik od oniksa.

„Naći će se kod kuće sigurno kakav narkotikum“.

„Ovdje me boli!“ I mlada ženica pokaže na izvezenu ribu na svom kimonu, koja je plivala od prilike u okolini njenoga srca.

„Da pozovem doktora?“

„Meni treba utjehe!“ jecala je Maud.

„Onda mi moraš saopćiti konkretne činjenice!“

„Ja sam tako nesretna!“

Albert dohvati opet svoju cigaru i počne da juri sa jednog ćoška saga na podu dijagonalno do drugoga ćoška i natrag.

„Ti si zaljubljena u nekoga drugoga!“

Maud skoči i sjedne na sred couch-a:

„Zašto nosiš nalivpero u vanjskom džepu, Albert? Ti znaš da ja to ne podnosim!“

Mučenik muž obriše rupčićem znoj sa čela i posluhne je, te premjesti pero.

„Budi iskrena, Maud! Reci mi, gdje si bila danas poslije podne?“

„Bila sam u jednoj krznariji i probala jedno dabrovo krzno!“

Albert problijedi, zaboravi da otrese pepeo sa cigare i sjedne:

„Možda bi ti dostajao rep od lisice?“ uzdahne Albert.

„Ah, molim te. Ništa me to ne može više da utješi, čak ni perzijaner“.

„Ma nemoj!“

„U tu svrhu odgovara mi samo dabrovo krzno!“

„U koju svrhu?“

„Pazi! Zapalit ćeš sag sa tom cigarom... Svake godine prije Božića probam dabrovo krzno. Jedan sat stojim pred zrcalom i divim se svojoj vlastitoj figuri umotanoj u dabrovo krzno. Dabrovo krzno miluje moje ruke, moj struk, moju bradu i moje obraze...“

„Dobro, dobro! Ali zašto si nesretna“ — Svi me već krznari poznaju i na godinu mi više neće dati da probam!“.

Direktor: HAMILKAR VITALIANI — Glavni i odgovorni urednik: BRUNOSLAV J. LORINI — Štampa: Tiskara E. Vitaliani Sin, Šibenik — Platilo i tuženo u Šibeniku